

Роз'яснення щодо проблемних питань пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби

Пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб здійснюється відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (далі – Закон № 2262), яким визначені умови, норми і порядок пенсійного забезпечення військовослужбовців.

Статтею 63 Закону № 2262 (у редакції 2017 року) було передбачено, що усі призначені за цим Законом пенсії підлягають перерахунку у зв'язку з підвищенням грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, на умовах, у [порядку](#) та розмірах, передбачених Кабінетом Міністрів України.

Як наслідок, 21 лютого 2018 року Кабінетом Міністрів України прийнято постанову № 103 «Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб» (далі – постанова № 103), що призвело до системного порушення прав згаданої категорії пенсіонерів. А саме, колишнім працівникам міліції виплата перерахованої пенсії здійснена у повному обсязі з 1 січня 2018 року та передбачена виплата коштів по перерахунку за період з 1 січня 2016 року по 31 грудня 2017 року в порядку, встановленому постановою № 103, тоді як колишнім військовослужбовцям – поетапно у період з 2018 по 2019 роки (період поетапного перерахунку пенсій у обсязі 50 та 75 відсотків), а відповідна доплата недоплачених сум перерахованої пенсії за період з 1 січня 2018 року у постанові № 103 не передбачена взагалі.

Крім цього, постановою № 103 фактично на законодавчому рівні запроваджена диспропорція в розмірах пенсійного забезпечення колишніх військовослужбовців та працівників міліції (поліцейських).

Так, пенсії військовим пенсіонерам перераховано з трьох складових грошового забезпечення (оклади за посадою, військовим званням та надбавка за вислугу років), а пенсіонерам органів внутрішніх справ (міліції) – зі всього грошового забезпечення станом на січень 2016 року.

Також з прийняттям постанови № 103 виникла диспропорція в пенсійному забезпеченні залежно від часу звільнення. Так, військовослужбовцям, які звільняються зі служби після 1 березня 2018 року для розрахунку пенсії крім відповідних окладів за посадою, військовим (спеціальним) званням (для осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту щомісячної надбавки за спеціальне звання) та відсоткової надбавки за вислугу років, враховуються також щомісячні додаткові види грошового забезпечення (надбавки, доплати, підвищення) та премії, передбачені постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 704 «Про

грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб», у той час, коли для осіб, звільнених до цієї дати, – тільки три його складові.

Окружний адміністративний суд міста Києва рішенням (набрало чинності 05.03.2019) по справі № 826/3858/18 визнав протиправними та нечинними пункти 1 та 2 постанови № 103 та зміни до пункту 5 і додатку 2 Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.02.2008 № 45, а рішенням по справі № 826/12704/18 (набрало чинності 14.06.2019) – визнав протиправним та скасував пункт 3 постанови № 103.

Крім цього, у рішенні Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду у зразковій справі № 160/8324/19, яке залишено без змін рішенням Верховного Суду від 17.12.2019 № Пз/9901/20/19 (№160/8324/19), зазначено, що в зв'язку з набранням з 05.03.2019 законної сили судового рішення у справі № 826/3858/18, виникли підстави для перерахунку пенсій, призначених згідно із Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», з урахуванням розміру посадового окладу, окладу за військовим (спеціальним) званням та відсоткової надбавки за вислугу років, а також додаткових видів грошового забезпечення.

У зв'язку з цим, Секретаріатом Уповноваженого до Міністерства соціальної політики України (далі – Мінсоцполітики) неодноразово скеровувались відповідні запити, де зазначалося про необхідність негайного врегулювання ситуації, яка склалася з перерахунком «військових» пенсій, і наголошувалося на невідкладному нормативно-правовому врегулюванні даного питання.

Завдяки реагуванню Уповноваженого уповноваженими структурними підрозділами органів сектору безпеки і оборони за зверненнями військових пенсіонерів наразі готують та видаються довідки про розмір грошового забезпечення з урахуванням додаткових видів грошового забезпечення.

Однак наразі ті оновлені довідки, що надаються за зверненнями «військових» пенсіонерів, повертаються структурними підрозділами ПФУ до органів, які їх видавали.

За твердженням керівництва Мінсоцполітики та ПФУ, наразі відсутні нормативно-правові акти щодо визначення умов, порядку та розмірів, за якими має проводитися перерахунок пенсій, призначених згідно із Законом № 2262, у тому числі на підставі повторно виданих уповноваженими органами міністерств та відомств довідок з оновленим розміром грошового забезпечення. Як

вважають керівники Мінсоцполітики та ПФУ, такі перерахунки проводяться територіальними органами ПФУ лише за рішеннями судів.

Кабінетом Міністрів України подано до Верховної Ради України законопроект «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення пенсійного забезпечення» (реєстр. № 4668 від 28.01.2021), підготовлений Мінсоцполітики, яким передбачається, зокрема, вирішення питання подальшого перерахунку військових пенсій шляхом їх індексації.

Однак, індексація пенсій (стаття 64 Закону № 2262) не вирішує питання проведення перерахунку «військових пенсій» (стаття 63 Закону № 2262).

Пенсії, призначені відповідно до Закону № 2262, мають перераховуватися згідно зі статтею 63 Закону № 2262 в залежності від розміру грошового забезпечення осіб, які проходять військову службу на відповідних посадах, що надасть можливість вирішити вказане питання та унеможливить диспропорцію в розмірах пенсій залежно від часу звільнення з військової служби.

Враховуючи зазначене вище, питання вирішення проблемних питань пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб, та розроблення відповідних законодавчих ініціатив щодо внесення змін до Закону № 2262 щодо визначення єдиних умов призначення та перерахунку пенсій залишається на постійному контролі Уповноваженого. Про вказане було наголошено Мінсоцполітики та повідомлено про щоквартальне інформування Секретаріату Уповноваженого про актуальний стан вирішення проблем у сфері пенсійного забезпечення вказаних вище осіб.

Водночас необхідно зазначити, що на даний час у Верховній Раді України на розгляді знаходиться законопроект про внесення змін до Закону № 2262 щодо відновлення дії попередніх редакцій норм зазначеного Закону (реєстраційний № 2141 від 13.09.2019), прийняття якого сприятиме відновленню соціальних прав вказаної категорії пенсіонерів відповідно до положень Конституції України (зокрема, статті 92 Конституції – форми і види пенсійного забезпечення визначаються виключно законами України).

Про це було наголошено у Щорічних доповідях Уповноваженого про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні за 2019 та 2020 роки.

03.12.2020 року вказаний законопроект прийнятий парламентом у першому читанні. Однак протягом 2021 року цей законопроект залишався поза увагою депутатського корпусу - на кінець року до другого читання проект не подано.

Після звернення Уповноваженого до Мінсоцполітики України щодо зменшення диспропорцій в розмірах пенсій, призначених військовослужбовцям, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ (міліції), поліцейським та деяким іншим особам, та до прийняття Верховною Радою України законодавчих актів щодо пенсійного забезпечення військовослужбовців і деяких інших осіб, за поданням Мінсоцполітики Кабінет Міністрів України 14 липня 2021 року прийняв постанову № 713 «Про додатковий соціальний захист окремих категорій осіб» (далі – Постанова № 713), якою з 1 липня 2021 року особам, яким призначено пенсію до 1 березня 2018 року, встановлено щомісячну доплату в сумі 2000 гривень до розмірів їх пенсій, визначених Законом № 2262 станом на 1 березня 2018 року.